

Ossos decorats

Col·lecció de sis plaques d'os treballat, procedents possiblement d'Alexandria (Egipte), dels segles IV-V dC. El nombre de fragments d'objectes diversos i peces de mobiliari especialment potes i decoració de llits funeraris, fets amb ossos treballats a Alexandria a l'etapa baix imperial, va ser molt important. Per aquest motiu, es troben mostres amb diferents nivells de qualitat artística a molts museus del món.

L'art de treballar els ossos, les banyes i les dents d'animals per fer-ne objectes o bé decorar-los es remunta a les primeres comunitats humanes.

A l'antiguitat, l'ivori extret dels ullals dels elefants, però també d'altres animals com ara rinoceronts, senglars o balenes, era un producte rar i molt valuós. Per això, el seu ús es va restringir a les estàtues gegantines fetes d'or i ivori com les que hi havia a Atenes i Olímpia i també serví per decorar palaus i produir objectes de luxe.

Els tallers d'Alexandria, a Egipte, van assolir als segles IV i V dC una gran capacitat de producció lligada a una favorable acceptació en tots els mercats d'aquests tipus d'objectes. La seva situació geogràfica estratègica va fer d'Alexandria, durant tota l'antiguitat, el principal punt de confluència i convivència de cultures i creences molt diverses. Aquest fet es fa palès en el repertori iconogràfic de les peces d'os, que entenia i acceptava de la mateixa manera un cristià copte, un egipci hel·lenitzat, un legionari romà o bé un jueu alexandrí.

Els temes representats amb més freqüència són les escenes bucòliques o marines com també danses i desfilades en les quals participen personatges mitològics, com podem veure en les peces de la col·lecció del Museu Frederic Marès –Bacus (1), Apol·lo (2), Artemis (3), Nereides (4), Bacants (5) i Amorets (6).

Els artesans utilitzaven ossos de formes diferents, d'acord amb el tipus d'objecte. Els llargs i arrodonits servien per a les ampolles de perfum, els mànecs de ganivet i alguns aplics de moble, mentre que els plans s'utilitzaven per fer botons, fitxes, pintes o plaques per decorar caixes.

Per tal de donar color als objectes, de vegades, els ossos es tenyien de verd o es fumaven per aconseguir, així, una tonalitat grisa. La qualitat artística d'aquests relleus és desigual, depenia de la destresa dels artesans i de la producció del taller i comportava un preu distint de venda.

La tradició de decorar capsos i altres objectes amb os per aconseguir un efecte luxós es continuà desenvolupant a la Mediterrània durant l'època medieval. Al primer pis del museu podeu veure-hi una col·lecció de capsos o arquetes fetes a la Venècia del segle XV, que en mostra algunes de gran bellesa.

Caixa reconstruïda amb peces originals
The Walters Art Gallery. Baltimore

El ossos de vaca i els d'altres animals com cavalls, porcs o cérvols ben treballats i polits recorden l'ivori. Així, amb el pas del temps va anar augmentant el nombre d'artesans que amb aquest material elaboraven daus i fitxes de joc, plaquetes d'entrada als teatres i espectacles, botons, pintes i agulles de cap, mànecs de ganivet, capsetes per a la higiene personal i de núvia, contenidors de perfum, aplics de mobiliari, etc., és a dir, utensilis a un preu assequible, amb una aparença similar als objectes de què només podien gaudir les classes benestants.

Figura femenina envoltada amb vels en forma d'ones o núvols. Aquest tema és molt freqüent a la decoració de caixes i arquetes dels segles IV i V dC. The Walters Art Gallery. Baltimore